

GÜRÜN (SİVAS) İLÇESİ GÖKPINAR GÖLÜ VE ÇEVRESİNİN REKREASYON POTANSİYELİNİN BELİRLENMESİ

Selvinaz Gülçin BOZKURT¹

¹Fenerbahçe Üniversitesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü,
İstanbul, Turkey

gulcin.bozkurt@fbu.edu.tr, sbozkurt00@gmail.com

Özet

Eski çağlardan günümüze dek dinlenme ve eğlenmeye yönelik birey davranışları, insanlığın kültürel gelişimine uygun olarak kimi dönemlerde az, kimi dönemlerde yoğun biçimde süregelen ve büyük bir çeşitlilik göstermiştir. Bu değişimle birlikte günümüzde artan nüfus yoğunluğu, kentleşme, teknoloji kullanımı, gürültü ve çevre kirliliği ile yoğun çalışma temposu, insanlar üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır. Bu olumsuz etki karşısında insanlar rekreasyon faaliyetlerini bir gereklilik olarak görmeye başlamakta ve rekreasyona imkan tanıyan alanlar da ön plana çıkmaktadır. Rekreasyon, genel olarak kişilerin gönüllü olarak boş zamanlarında katıldıkları ve kişisel tatmin elde ettikleri faaliyetler olarak tanımlanabilir. Gökpınar Gölü de son yıllarda ülkemizde sayıları hızla artan, gününbirlik rekreasyon alanlarına bir örnektir. Sivas kent merkezine 147, Gürün ilçe merkezine 10 kilometre uzaklıkta bulunan Gökpınar Gölünün temel çekiciliği jeomorfolojik ve hidrolojik özelliklerinin oluşturduğu, manzara güzelliğine dayanmaktadır. Dipten kaynaklarla beslenen ve derinliği 15 metreyi bulan göl, günümüzde rekreasyon açısından yerli ve yabancı turistlerin ilgi odağı olmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada önemli bir rekreasyon alanı olan Gürün ilçesinin Gökpınar gölü ve çevresinin rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Rekreasyon alanlarının değeri doğal, kültürel ve görsel özellikleri ile ortaya çıkmaktadır. Bu amaçla belirli bir alanın mevcut rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi için çeşitli kriterler dikkate alınmaktadır. Bu çalışmada rekreasyon alanı mevcut potansiyelinin belirlenmesi için Gülez (1990) tarafından ülkemiz koşullarına uygun olarak geliştirilen, orman içi ve açık hava alanlarının rekreasyon potansiyelinin belirlenmesine imkan veren bir yöntem kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulguların analizi sonucunda, Gökpınar gölü ve çevresinin rekreasyon potansiyeli tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, Gökpınar gölü ve çevresinin rekreasyon potansiyeli % 65 olarak bulunmuş ve alanın rekreasyon potansiyeli “Yüksek” olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, rekreasyon potansiyeli, rekreasyon alanları, Gökpınar Gölü, Gürün

DETERMINATION OF RECREATION POTENTIAL OF GURUN (SİVAS) DISTRICT GOKPINAR LAKE AND ROUND

Abstract

From ancient times to the present, the individual behaviors towards resting and having fun have been less and sometimes intense in some periods in accordance with the cultural development of humanity and have shown great diversity. Along with this change, nowadays there are negative effects of overpopulation, usage of technologies, noise and pollution and hard work pace on people. Because of these negative effects people see recreation activity as necessity and feature areas suitable for recreation. Recreation, in general, people voluntarily participating in leisure activities and can be described as personal satisfaction they achieve. Gökpınar Lake is also an example of daily recreation areas that have increased rapidly in our country in recent years. Gökpınar Lake, which is 147 kilometers away from Sivas city center and 10 kilometers away from Gürün district center, is based on the beauty of the landscape, which is composed of geomorphological and hydrological features. The lake, which feeds from the bottom and reaches a depth of 15 meters, is now the center of attention of domestic and foreign tourists in terms of recreation. Therefore, in this study, it is aimed to determine the recreation potential of Gökpınar Lake and its environs, which is an important recreation area.

The value of recreation areas emerges with their natural, cultural and visual characteristics. For this purpose, various criteria are taken into consideration for determining the existing recreation potential of a particular area. In this study, a method which was developed by Gülez (1990) in accordance with the conditions of our country and used to determine the recreation potential of in forest and open air areas was used to determine the existing potential of recreation area. As a result of the analysis of the findings obtained in the study, the recreation potential of Gökpınar Lake and its surroundings was determined. After the analyses of indications recreation potential of

Gökpinar Lake and round has been detected. After researches recreation potential of Gökpinar Lake was detected as 65% and ranked as “High” potential.

Key Words: Recreation, recreation potential, recreation areas, Gökpinar Lake, Gürün

GİRİŞ

Günümüzde teknolojik gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan plansız ve hızlı kentleşme, yoğun iş temposu ve stres ile birlikte özellikle şehirlerde yaşayan insanların fizyolojik ve psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca gün geçtikçe hızla değişen ve gelişen toplumsal yapı bir yandan bireylerin refah düzeyini arttırırken, diğer yandan insanların yalnızlaşmasına ve içlerine kapanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle insanların çeşitli nedenlerle bozulan fizyolojik ve psikolojik sağlıklarını yeniden kazanmaları, günlük yaşamdaki baskılardan kurtulmaları hem birbirleriyle, hem de çevreleriyle olan ilişkilerinin düzenlenmesinde rekreasyon önemli bir unsur olarak görülmektedir. Kent insanının günlük yaşantısı içinde bu yöndeki gereksinmelerini karşılayacak rekreasyon faaliyetleri ve bunu sağlayacak kentsel rekreasyon alanları da büyük önem taşımaktadır.

Rekreasyon, son yıllarda birçok disiplin tarafından araştırma konusu olmuş ve pek çok tanımlaması yapılmış bir kavramdır. Hacıoğlu vd. (2003)’ne göre rekreasyon; insanların boş zamanlarında, eğlenme, dinlenme amaçlı ve tatmin motivasyonları ile gönüllü olarak katıldıkları faaliyetlerdir. İnsanlar, işten arda kalan zamanlarında ve iş ortamlarının dışında boş zamanlarını gönüllü olarak katıldıkları farklı etkinliklerle değerlendirebilmekte ve bu etkinliklerden kazandıkları davranışlarla kendilerini yenileyebilmektedirler. Bir değişim, yenilik ve ilginçlik meydana getiren rekreatif faaliyetler, insan hayatındaki tekdüzeliği giderilebilmektedir (Karaküçük, 2005). Rekreasyon, katılan kişilerin boş zamanlarında gönüllü olarak seçtikleri, tek başlarına veya grupla, araçlı veya araçsız, açık veya kapalı alanlarda, kent içi veya kent dışında, bir organizasyona bağlı ya da bağımsız olarak gerçekleştirdikleri zevk ve neşe verici her türlü etkinliği kapsar (Serarşlan ve Bakır, 1988; Günay, 2012). Bu etkinlikler; çeşitli sanat, müzik ve spora dayalı etkinlikler ile doğada yapılan etkinlikler, yetenek gerektiren etkinlikler, sosyal ve kültürel etkinlikler ve çeşitli oyunlar olmak üzere genel başlıklar halinde toplanabilir.

Diğer taraftan, rekreasyonel etkinliklerin, bir ortam değişikliği gerçekleştirilerek yapılması gereği ve zorunluluğu vardır. Ortam değiştirme hem psikolojik açıdan bir gereklilik, hem de rekreasyonel etkinliklerin amaca uygun olarak gerçekleştirilebilmesi açısından da bir zorunluluktur. Çünkü bu etkinliklerin gerçekleştirilebilmesi için geniş ve doğaya yakın alanlar ile özel alt yapı olanaklarına ihtiyaç vardır. Bu yönüyle bakıldığında rekreasyon kavramı, seyahat ve konaklamayı içeren turizm kavramı ile yakın bir ilişki içerisine girmektedir (Orel ve Yavuz, 2013).

Bu çalışmada; Gülez (1990) tarafından ülkemiz koşullarına uygun olarak geliştirilen ve rekreasyon alanlarının potansiyelini belirlemek için açık hava rekreasyon alanlarına yönelik peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ve olumsuz etkenler olmak üzere alanın sahip olduğu mevcut beş ögeye ağırlıklı puan verme prensibine dayanan bir değerlendirme yöntemi uygulanmıştır. Bir formda yer verilen bilgileri puanlama esasına dayanan ve basit bir matematiksel işlemle sonuca ulaşmayı sağlayan yöntem, uzman gözlem ve değerlendirmelerine dayandığından, kullanıcı anketlerine ve istatistiki değerlendirmelere gerek duyulmayan bir yöntemdir (Altunöz vd. , 2014).

Gülez (1990) tarafından geliştirilen açık hava rekreasyon alanlarını değerlendirme yönteminin bu çalışmada uygulandığı Gökpinar gölü, doğal güzelliklerini koruyan, 37°04'31" doğu boylamları ile 38°43'05" - 38°58'28" kuzey enlemleri arasında, Sivas ili Gürün ilçe sınırları içerisinde yer almaktadır (Anonim, a). Gürün ilçesinin doğusunda Malatya'ya bağlı Darende ve Kuluncak, güneyinde Kahramanmaraş'a bağlı Elbistan ve Afşin, batısında Kayseri'ye bağlı Pınarbaşı ve Sarız, kuzeyinde ise Kangal ilçeleriyle çevrilmiş olup, 2792 km² yüzölçümüne sahiptir (Bozkurt, 2016a).

Tarih boyunca yerleşim alanı olarak kullanılan ve önemli bir ulaşım ağının da merkezinde bulunan Gürün ilçesi, genellikle yüksek bir plato görünümündedir. Yer yer bu platoyu kesen dereler derin

kanyonlar oluşturmaktadır. Ayrıca jeolojik yapısı, akarsuları ve gölleri ile doğal peyzaj karakteristikleri açısından da önemli bir yerleşim merkezidir. Rakımı 1250 m olan ilçe, jeolojik açıdan da oldukça farklı yüzey şekillerine (dağlık ve engebeli) sahiptir. Gürün ilçesi Akdeniz, Doğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgesinin kesiştiği bir noktada yer almaktadır (Bozkurt, 2016b).

Gökpınar gölü ise; Gürün ilçesine 10 km, Sivas iline 146 km uzaklıktadır. Bölge 1.Derecede Doğal Sit Alanı olup alanla ilgili olarak 2008 yılında Başbakanlık Tanıtım Fonu, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Sivas Valiliği, Gürün Kaymakamlığı ve Çekül Vakfı tarafından başlatılan rekreasyona yönelik çevre düzenleme çalışmaları 2009 yılında tamamlanmış ve alan 'Gökpınar Gölü Doğal Yaşam Parkı' olarak bölge halkının hizmetine sunulmuştur (Bozkurt, 2016b).

Gökpınar gölü ve çevresindeki kırsal yerleşmelerde genellikle tarımsal faaliyetler ile balıkçılık ve arıcılık yapılmaktadır. Gökpınar gölünün çevresi eşine az rastlanır bir biyolojik çeşitliliğe de sahiptir. Gölün tatlı suyunda çok sayıda su canlısı bulunmaktadır. Ayrıca gölün biyolojik çeşitliliğini oluşturan bu canlıların dışında gölün etrafındaki geniş sulak alanlarda ve sazlıklarda yaşayan birçok yabani hayvan ve bitki türü de bulunmaktadır.

Gökpınar gölünün bulunduğu Gürün ilçesinin iklimi tipik karasal iklimdir ve gölün çevresi bu iklimin tipik bitki örtüsüne sahiptir. Ayrıca sulak alanlarda geniş sazlıklar ve kamışlıklar büyük yer kaplamaktadır. Gölün çevresinde, yabani badem ve armut topluluklarının bulunduğu alanlar önem taşımakta ve korunması gereken alanları oluşturmaktadır. Bölgede birçok otsu ve odunsu bitki türünün bulunduğu tahmin edilmektedir. Gürün ilçesinde yapılan floristik çalışmalardan Karakuş (2009)'un "Tohma vadisi (Gürün-Darende) Florası" ile ilgili yaptığı çalışmada alanda 80 familya, 312 cins ve 680 tür tespit edilmiştir. Dönmez (1998)'in "Gövdeli Dağı (Kayseri-Sivas) Florası" ile ilgili yaptığı çalışmada ise alanda 82 familya, 383 cins, 965 tür saptanmıştır (Bozkurt, 2016b).

Bu araştırmanın amacı, önemli bir rekreasyon alanı olan Gürün Gökpınar gölü ve çevresinin peyzaj yapısı, iklimsel özellikleri, ulaşılabilirliği, sahip olduğu rekreatif kolaylıklar ve olumsuz etkenleri temel alarak, rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi ve alanda ek rekreatif faaliyetlerin uygulanmasına yönelik öneriler sunmaktır.

MATERYAL VE YÖNTEM

- Çalışmaya veri oluşturabilecek araştırma konusu ve araştırma alanı ile ilgili her türlü bilimsel çalışmadan yararlanılmıştır.
- Alanla ilgili gözlem ve incelemeler yapılmıştır.
- Rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi aşamasında Gülez (1990)'in açık hava rekreasyon alanlarına özgü peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ve olumsuz etkenler olmak üzere alanın sahip olduğu mevcut beş ögeye ağırlıklı puan verme prensibine dayanan bir değerlendirme yöntemi uygulanmış ve araştırma alanının rekreasyon potansiyeli belirlenmiştir. Bir formda yer verilen bilgileri puanlama esasına dayanan ve basit bir matematiksel işlemle sonuca ulaşmayı hedefleyen bu yöntem, uzman gözlem ve değerlendirmesi esasına dayandığından, kullanıcı anketlerine ve istatistiki değerlendirmelere gerek duyulmamaktadır (Altunöz vd. , 2014). Açık hava rekreasyon potansiyelini basit bir matematiksel formül ile hesaplamayı amaçlayan Gülez aşağıda yer alan formülü geliştirmiştir (1) (Gülez, 1990).

$$P + \dot{I} + U + RK + OSE = \% RP \quad (1)$$

Tablo'1 de, formüle belirli ağırlıklarla giren sembollerin anlamı ve alabilecekleri en fazla (maksimum) puanların (ya da ağırlıkların) dağılımı gösterilmektedir. Buna göre, toplam puan en fazla 100 olacağından, formüldeki öğelerin alabilecekleri puanların toplamı yüzde olarak bir alanın açık hava rekreasyon potansiyelini verecektir. Bu yöntemin sonuçlarına göre Gülez (1990) tarafından aşağıdaki gibi bir değerlendirme şekli geliştirilmiştir:

1. Açık hava rekreasyon potansiyeli çok düşük (% 30 >)

2. Açık hava rekreasyon potansiyeli düşük (% 30 - % 45 arası)
3. Açık hava rekreasyon potansiyeli orta (% 46 - % 60 arası)
4. Açık hava rekreasyon potansiyeli yüksek (% 61 - % 75 arası)
5. Açık hava rekreasyon potansiyeli çok yüksek (% 75 <)

Tablo 1. Formüldeki öğeler ve alabilecekleri puanlar (Güleç, 1990).

Sembol	Anlamı	Maksimum Puan (Öğenin Ağırlık Puanı)
P	Peyzaj Değeri	35
İ	İklim Değeri	25
U	Ulaşılabilirlik	20
RK	Rekreatif Kolaylık	20
OSE	Olumsuz Etkenler	0 (Minimum-10)
%RP	Rekreasyon Potansiyeli	100

Formüldeki öğeler ve her öğe için verilmesi gereken puanlar Tablo 2’de açıklanmaktadır.

Tablo 2. Açık hava rekreasyon potansiyeli değerlendirme formu (Güleç, 1990).

Formüldeki Öğeler	Öğenin Özellikleri	Mak Puan	Açıklamalar	Puanlama
Peyzaj Değeri (P)	Alanın Büyüklüğü	4	10 ha.dan büyük	4
			5-10 ha	3
			1-5 ha	2
			0.5-1ha	1
	Bitki Örtüsü	8	Ağaçlık, çalılık, çayırılık	7-8
			Yalnız ağaçlık ve çayırılık	6-7
			Çalılık, çayırılık, seyrek ağaçlık	5-6
			Çayırılık, seyrek ağaçlık	4-5
			Yalnız çayırılık ve çalılık	3-4
			Çalılık, seyrek ağaçlık	3-4
			Çayırılık, seyrek çalılık	2-3
	Deniz, Göl, Akarsular	8	Deniz kıyısı	7-8
			Göl kıyısı	6-7
Akarsu kıyısı			4-5	

	Yüzeysel Durum	5	Dereler	1-4
			Düz alan	5
			Hafif dalgalı	4
			Az eğimli, yer yer düzlük	3
			Az engebeli	2
	Görsel Kalite	4	Panoramik görünüm	3-4
			Güzel görüş ve vistalar	2-3
			Alanın genel görsel estetik değeri	1-3
	Diğer Özellikler	6	Örneğin doğal anıt, çağlayan, mağara, tarihsel ve kültürel değerler; yaban hayvanları, kuşlar vb.	1-6
	İklim Değeri (İ)	Sıcaklık	10	°C 16-17, 18-19, 20-21, 22-23, 24-25, 34-33, 32-31, 30-29, 28-27, 26-25
Yağış				8
Görsel Kalite		4	Yaz ayları bulutluluk ortalaması bulutluluk: 0-2, 2-4, 4-6, 6-8, 8-9	P: 5, 4, 3, 2, 1
			Rüzgârlılık	
				1-3 m/sec
Ulaşılabilirlik (U)	Bulunduğu Bölgenin Turistik Önemi	4	Akdeniz, Ege, Marmara kıyı bandı	3-4
			Karadeniz kıyı bandı	2-3
			Önemli karayolu güzergâhları, turizmde öncelikli yöreler	1-3
	Bulunduğu bölgede en az 100.000 nüfuslu kent olması	5	20 km'ye kadar uzaklık	4-5
			50 km'ye kadar uzaklık	3-4
			100 km'ye kadar uzaklık	2-3
			200 km'ye kadar uzaklık	1-2

Ulaşılabilirlik (U)	Ulaşılan zaman süresi (yakındaki en az 5.000 nüfuslu kentten)	4	Yürüyerek 1 saate kadar ya da Taşıtlı 0-30 dak	4
			Taşıtlı 0.30-1 saat	3
			Taşıtlı 1 -2 saat	2
			Taşıtlı 2-3 saat	1
	Ulaşım (taksi ve özel oto dışında)	4	Yürüyerek gidebilme ya da her an taşıt bulabilme	3-4
			Belirli saatlerde taşıt bulabilme	1-3
Ulaşımında diğer kolaylıklar	3	Örneğin teleferik olması, denizden ulaşılabilme	1-3	
Rekreatif Kolaylıklar (RK)	Piknik tesisleri	4	Sabit piknik masa, ocak vb.	1-4 (niteliklere göre)
	Su durumu	3	İçme ve kullanma su olanakları	1-3 (niteliklere göre)
	Geceleme tesisleri	2	Sabit geceleme tesisleri	2
			Çadırılı ya da çadırsız kamp kurabilme olanakları	1-2
	WC'ler	2	Niteliklere göre	1-2
	Otopark	2	Niteliklere göre	1-2
	Kır gazinosu, satış büfesi	2	Niteliklere göre	1-2
	Bekçi ve görevliler	2	Sürekli bekçi / görevli	2
Hafta sonlarında görevli			1	
Diğer kolaylıklar	3	Örneğin plaj, kabin ve duş tesisleri, kiralık sandal olanakları, top vb. oyun ve spor alanları, tesisleri vb. (niteliklere göre)	1 -3	
Olumsuz Etkenler (OSE)	Hava Kirliliği	-3	Kirlilik derecesine göre	-1 -3
	Güvenceli Olmaması	-2	Güvence durumuna göre	-1 -2
	Su Kirliliği	-1	Deniz, göl ve akarsular için	-1
	Bakımsızlık	-1	Alanda yeterli bakımın yapılmaması	-1
	Gürültü	-1	Trafik, kalabalık vb. gürültüler	-1
	Diğer Olumsuz Etkenler	-2	Örneğin taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları vb.	-1 -2
Genel Toplam Puan ya da Açık hava Rekreasyon Potansiyeli (%):				

BULGULAR VE TARTIŞMA

Gürün Çayboyu Mahallesi sınırları içinde bulunan Gökpınar gölü, Türkiye'nin sayılı doğal güzelliklerinden birisidir. Deniz seviyesinden 1350-1400 m yükseklikte bulunan göl, günümüze kadar korunabilmiş ender göllerden birisidir. Bu nedenle Gökpınar gölü hem bölge halkı için hem de yakın bölgelerden gelen insanlar için çok önemli bir rekreasyon alanı özelliği taşımaktadır. Yapılan görüşmeler ve elde edilen veriler doğrultusunda Gülez yöntemine göre Gökpınar gölü ve çevresinin rekreasyon potansiyeli ile ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Gökpınar gölünün kapladığı alan 3000 m² dir. Yaklaşık olarak çevresi ile birlikte bu alan 20000 m² lik bir alana tekamül etmektedir. Alan toplam 2 ha'lık bir araziye sahip olduğu için *alanın büyüklüğü* kriterine 4 puan üzerinden 2 puan (1-5 ha), *yüzeysel durum* kriterine göre az eğimli, yer yer düzlük alanların bulunması nedeniyle 5 puan üzerinden 3 puan, deniz kenarında bulunmamasına rağmen göl kıyısı ve akarsuya sahip olmasından dolayı da *deniz, göl ve akarsular* kriterine 8 puan üzerinden 7 puan verilmiştir.

Gökpınar gölü ve çevresinde belirlenen baskın bitki örtüsü step, hidrofistik ve kayalık vejetasyondur. Bu vejetasyon tiplerine ek olarak alanda uygun yerlerde kültür bitkilerine de rastlanmaktadır. Bu özelliklerinden dolayı alanın peyzaj değeri içerisinde yer alan *bitki örtüsü* kriterine 8 puan üzerinden 6 puan verilmiştir.

Gökpınar gölü dağlık yamaçlardan izlendiğinde fotoğraf çekmeye çok uygun açıklıklar oluşmakta ve alanı içine alan bir panorama bulunmaktadır. Bu alanların yanı sıra diğer doğal alanlarla birlikte alanın *görsel kalite* kriteri 4 puan üzerinden 3 puan olarak hesaplanmıştır. Gökpınar gölü ve çevresi I. Derecede Doğal Sit Alanı olduğundan ve bu alanın bulunduğu Gürün ilçesi de geçmişten günümüze kadar birçok medeniyete ev sahipliği yaptığından alanda her uygarlığın çeşitli eser ve kalıntılarına rastlanılmaktadır. Ayrıca Koç ve Özen tarafından Tohma vadisinde (Gürün-Darende arası) nesli tehlike altında olan 7 kelebek türü belirlenmiş ve bölgenin kuşlar için önemli bir yaşam alanı olduğu, özellikle küçük kerkenez (*Falco naumanni*) ve küçük akbaba (*Neophron percnopterus*)'nın bu bölgede ürediği, Türkiye'ye endemik yediuyur (*Dryomys laniger*)'un da yaşam alanlarından biri olduğu tespit edilmiştir (Anonim, b). Bu özelliklerinden dolayı alanın Peyzaj değeri ile ilgili puanlamanın son ögesi olan *diğer özellikler* kriterine de 6 puan verilmiştir.

Gülez (1990)'e göre rekreasyon etkinlikleri genellikle yaz aylarında (haziran, temmuz ve ağustos) yapılmaktadır. Bu doğrultuda değerlendirme kriterlerinde ikinci sırada yer alan *iklim değeri* kriterini saptamaya yönelik olarak, Günek (1995)'in çalışmasından faydalanılmıştır. Araştırma alanı karasal bir iklime sahiptir. İklim değerlerine bakıldığı zaman, yıl içerisinde en sıcak ayın Temmuz (21,6°C), en soğuk ayın ise Ocak (-3,2°C) ayı olduğu belirlenmiştir. Uzun yıllar sıcaklık ortalamasının 9,3°C olduğu görülmüştür. En fazla yağışın, 45 mm ile Mayıs ayında alana düştüğü, hakim rüzgar yönünün kuzeybatı olduğu, kışın doğu sektörlü rüzgarların estiği, diğer mevsimler ise batı sektörlü rüzgarların hakim olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda alanda rüzgarlı gün sayısı ve rüzgar hızının da ortalamaların üstünde olduğu gözlemlenmiştir (Bozkurt, 2016b). Gürün'ün yaz ayları (Haziran, Temmuz, Ağustos) sıcaklık ortalaması 20.1 °C olduğundan *sıcaklık* kriterine 3 puan, alanda yaz aylarında görülen toplam yağış 29 mm olduğundan *yağış* kriterine de 8 puan verilmiştir. Yaz aylarında görülen bulutluluk ortalaması yüksek (10.1) olduğundan *güneşlenme* kriteri ve yaz aylarında tespit edilen ortalama rüzgar hızı verileri bulunamadığından alanın rüzgar hızı kriterine herhangi bir değer verilememiştir.

Gökpınar gölünün bulunduğu Gürün ilçesi, İç Anadolu Bölgesini, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesine bağlayan D-300 karayolu ağının üzerinde bulunan merkezi bir ilçedir. Bu nedenle *ulaşılabilirlik* kriterinin ilk ögesi olan *bulunduğu bölgenin turistik önemi* kriteri 3 puan üzerinden değerlendirilmiştir. İlçenin kent nüfusu 2010 yılı genel nüfus sayımına göre 9.785, köylerin nüfusu ise 11.172 olup, toplam nüfus 20.957'dir (TÜİK, 2012). Gürün ilçesinin bağlı olduğu Sivas ilinin web sitesinden alınan bilgiler doğrultusunda 2014 yılı verilerine göre ilin nüfusu 623.116 (Anonim, c) olup Gürün ilçesine olan mesafesi 136 km'dir. Gökpınar gölünün Sivas iline uzaklığı ise 146 km'dir. Bu

kapsamda *alanın bulunduğu kente uzaklığına* 5 puan üzerinden 2 puan verilmiştir. Gökpınar gölüne ulaşım ancak özel araçlar ile sağlanmakta olup ilçe merkezinden yaklaşık olarak 1 saatte ulaşılan alanın *ulaşılan zaman süresi* kriteri 4 puan üzerinden 3 puan olarak hesaplanmıştır.

Gökpınar gölü çevresinde yer alan doğal yaşam parkında piknik aktivitelerine yönelik yer alan piknik tesisleri doğayla uyumlu ahşap üniteler olup niteliklerine göre 4 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Araştırma alanı, karstik su kaynaklarının varlığı nedeniyle hidrolojik açıdan oldukça zengin bir alandır. Alanın kullanma ve sulama suyu bakımından zengin olması ve su kaynaklarının akış rejimlerinde bugüne kadar ciddi bir bozulmanın olmaması ve kaynak sularının içilebilir nitelikte tatlı su özelliğinde olması nedeniyle *su durumu* kriterine de 3 puan verilmiştir. Gökpınar gölü kıyısında uzun süre konaklamak isteyenler için küçük bir motel ve bir restoran da bulunmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde alanın *geceleme tesisleri* kriterine de 2 puan verilmiştir (Şekil 1).

Alanda zorunlu ihtiyaçları karşılamak için mevcut olan WC'ler, otopark ve satış büfeleri yeterli düzeyde olup niteliklerine göre ilgili öğelere de 2 puan verilmiştir. Güvenlik durumu açısından değerlendirildiğinde Gökpınar gölünde sürekli istihdam eden güvenlik görevlileri bulunduğundan söz konusu unsur da 2 puan üzerinden, alanda yer alan kiralık sandal, oyun ve spor alanları gibi rekreatif etkinlikler nedeniyle de *diğer kolaylıklar* kriterine 3 puan verilmiştir.

Güleç (1990)'e göre bir yerin rekreasyon potansiyelinin belirlenmesinde, o yerde mevcut olumsuz etkenleri de göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bu nedenle hava kirliliği, güvenlik, su kirliliği, bakımsızlık, gürültü, inşaat sahalarına yakınlık vb. kriterler bir alanda gerçekleştirilebilecek rekreatif faaliyetleri olumsuz yönde etkileyen unsurlar olarak değerlendirilmekte ve bu unsurların varlığı alanın sahip olduğu rekreasyon potansiyelini düşürmektedir.

Şekil 1. Gökpınar gölü ve çevresi (2014).

Gökpınar gölü çevresindeki rekreasyon alanlarının mevcut durumları itibariyle değerlendirildiğinde olumsuz olabilecek bir unsura rastlanmamıştır. Ancak son zamanlarda gölün organik madde bakımından zengin olması nedeniyle kısmen yosun kaplaması olumsuz bir etken olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle *su kirliliği* ögesine -1 puan verilmiştir. Gökpınar gölü ve çevresine ait yukarıda yer alan puan ve değerlendirmelere ilişkin bulgular Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Gökpınar Gölü ve çevresinin rekreasyon potansiyeli değerlendirme formu.

Formüldeki Öğeler	Öğenin Özellikleri	Mak Puan	Açıklamalar	Puan lama
Peyzaj Değeri (P)	Alanın Büyüklüğü	4	1-5 ha	2
	Bitki Örtüsü	8	Ağaçlık, çalılık, çayırılık	6
	Deniz, Göl, Akarsular	8	Göl ve Akarsu kıyısı	7

	Yüzeysel Durum	5	Az eğimli, yer yer düzlük	3
	Görsel Kalite	4	Panoramik görünüm Güzel görüş ve vistalar	3
	Diğer Özellikler	6	Örneğin doğal anıt, tarihsel ve kültürel değerler; yaban hayvanları, kuşlar vb.	6
İklim Değeri (İ)	Sıcaklık	10	Yaz ayları ortalama sıcaklık: 20.01°C	3
	Yağış	8	Yaz ayları yağış (Hz, Tm, Ağ) toplamı: 29 mm	8
Ulaşılabilirlik (U)	Bulunduğu Bölgenin Turistik Önemi	4	Önemli karayolu güzergâhları, turizmde öncelikli yöreler	3
	Bulunduğu bölgede en az 100.000 nüfuslu kent olması	5	200 km'ye kadar uzaklık	2
	Ulaşılan zaman süresi (yakındaki en az 5.000 nüfuslu kentten)	4	Taşıtla 0.30 -1 saat	3
Rekreatif Kolaylıklar (RK)	Piknik tesisleri	4	Sabit piknik masa, ocak vb.	4
	Su durumu	3	İçme ve kullanma su olanakları	3
	Geceleme tesisleri	2	Sabit geceleme tesisleri	2
			Niteliklere göre	2
	Otopark	2	Niteliklere göre	2
	Satış büfesi	2	Niteliklere göre	2
	Bekçi ve görevliler	2	Sürekli bekçi / görevli	2
			Hafta sonlarında görevli	
Diğer kolaylıklar	3	Örneğin plaj, kabin ve duş tesisleri, kiralık sandal olanakları, top vb. oyun ve spor alanları, tesisleri vb.	3	
Olumsuz Etkenler (OSE)	Su Kirliliği	-1	Deniz, göl ve akarsular için	-1
Genel Toplam Puan ya da Açık hava Rekreasyon Potansiyeli (%):	65			

SONUÇLAR

Bu çalışma Gökınar gölü ve çevresinin rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi için yapılmıştır. Alanın rekreasyon potansiyelinin belirlenmesine yönelik uygulanan Gülez (1990) yöntemine göre; rekreasyon alanının *peyzaj değeri* 35 puan üzerinden 27 puan, *iklim değeri* 25 puan üzerinden 11 puan, *ulaşılabilirlik değeri* 20 puan üzerinden 8 puan, *rekreatif kolaylıklar değeri* ise 20 puan olarak hesaplanmıştır. Elde edilen puanların toplamından, -10 puan üzerinden -1 puan *olumsuz etkenler değeri* çıkartılmıştır. Yukarıda ifade edilen tüm olumlu ve olumsuz değerlendirmeler sonucunda Gökınar gölü ve çevresinin rekreasyon potansiyeli % 65 olarak tespit edilmiştir. Gülez (1990) yöntemine göre rekreasyon potansiyeli % 65 olan alanın rekreasyon potansiyelinin (% 61 - % 75 arası; yüksek) yüksek bir değerde olduğu hesaplanmıştır. Araştırma alanının peyzaj ve iklim değeri gibi doğal öğeler toplamı % 38, ulaşılabilirlik ve rekreatif kolaylıklar gibi kültürel öğeleri ise toplam % 28'lik bir ağırlıkla temsil edilmektedir. Görüldüğü gibi, yöntem hem doğal, hem de kültürel öğelere yer verirken aynı zamanda da olumsuz etkenleri de göz önünde bulundurmaktadır.

Deniz kenarında bulunmamasına karşın göl ve akarsu kıyısına sahip olan Gökpınar gölü hem yüzme olanağı sunması, hem higrofit bitki topluluklarına, hem de karasal iklimin tipik florasına sahip olması, göle karayoluyla ulaşım esnasında çok güzel, özgün ve çeşitli bir panoramik görsellik sunması ve dolayısıyla bununla ilgili tüm rekreasyonel etkinliklerin (fotoğrafçılık, gözlem gibi) gerçekleştirilebileceği olanakları sağlaması gibi özellikleriyle alan, peyzaj değeri bakımından çok önemli bir rekreasyon potansiyelini bünyesinde barındırmaktadır.

Gökpınar gölü ve çevresi, iklim özelliklerinden hareketle rekreasyon faaliyetleri açısından değerlendirildiğinde, yaz aylarındaki ortalama sıcaklık ve yağış (özellikle yağmur şeklinde) değerleri bakımından avantajlı olduğu gözlenmektedir. Ancak aynı zamanda bulutluluk ortalamasının yüksek olması, rüzgârlı gün sayısının ve rüzgâr şiddetinin de fazla olması nedeniyle alanın iklimsel yapısının rekreasyon faaliyetlerine kısmen olanak verdiği söylenebilir.

Gökpınar gölünün nüfusu en az 5.000 ve 100.000 olan yerleşim alanlarına mesafesinin yakın olması, ayrıca bağlı bulunduğu Gürün ilçesinin İç Anadolu Bölgesini, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesine bağlayan D-300 karayolu ağının üzerinde bulunması nedeniyle ulaşılabilirlik bakımından avantajlı bir konumda olması gerekir. Ancak araştırma alanına ulaşımın ilçe merkezinden yalnızca özel araçlarla sağlanabilmesi, bu alan için bir dezavantajdır.

Alanda 17.000 m²'lik bir piknik alanı ve bu alanda sabit piknik masaları ve piknik aktivitesine yönelik oturma alanları ve donatı elemanlarının bulunması, bir motel ve bir restoran gibi toplamda sabit iki adet tesis olması ve aynı zamanda içme ve kullanma suyu bakımından da kendi kendine yetebiliyor olması alanın, rekreatif kolaylıklar bakımından “iyi” olarak değerlendirilmesinde etkili olmuştur.

Güleç (1990) yöntemine göre bir yerin rekreasyon potansiyelini saptarken göz önünde bulundurulan hava ve su kirliliği, güvenlik, bakımsızlık, gürültü, inşaat sahalarına yakınlık vb. olgular rekreatif faaliyetleri olumsuz yönde etkileyen unsurlar olarak nitelendirilmekte ve bu unsurların varlığı alanın sahip olduğu rekreasyon potansiyelini düşürmektedir. Gökpınar gölü içindeki yosunlaşmadan dolayı, bu olumsuz unsurlardan yalnızca “su kirliliği” ögesini taşımaktadır.

Güleç yöntemi ile yapılan değerlendirmeye göre Gökpınar gölü ve çevresinin günümüzde artan rekreasyonel talepleri karşılamak için elverişli olduğu söylenebilir. Var olan talepleri arttırabilmek için alanın düzenli vasıtalarla ulaşılabilirliğinin arttırılması, “Gökpınar Gölü Doğal Yaşam Parkı” olarak da tanıtımının yapılması, alana tur programlarının düzenlenmesi, Gökpınar deresi boyunca güvenli bir şekilde kullanılacak yürüyüş yolları, bisiklet yolları, hiking ve trekking güzergahlarının oluşturulması ve bu güzergahların haritalanması sağlanmalıdır. Ayrıca yürüyüş yolları ve bisiklet yollarında mola noktaları oluşturulmalı, belli noktalarda kuş gözlemeye uygun alanlar belirlenmelidir. Aynı zamanda alanda faaliyet gösteren restoranın, dışarıdan gelecek konukların ihtiyaçlarına göre hazırlanmış yiyecek-içecek türlerini menüsünde bulundurması ve alanda konukların eğlenmelerini sağlayacak eğlence tesislerine yer verilmesi, alanda ki spor olanaklarının genişletilmesi sağlanabilir. Böylece Gökpınar gölü ve çevresi hem gününbirlikçi turistler, hem de diğer turistler için rekreasyon ihtiyaçlarının karşılanabileceği daha elverişli bir yer haline getirilebilir. Gökpınar gölü ve çevresinde rekreasyon etkinlikleri doğaya, doğal kaynaklara ve kültürel kaynaklara bağlıdır. Bu nedenle çevre ve insan etkileşimi sonucu oluşabilecek tehlikeler için önceden hazırlıklı olmalı ve alanda yer alan kaynaklara yönelik koruma ve bakım çalışmaları arttırılmalıdır. Yukarıda belirtilen önerilerin uygulamaya geçirilmesi noktasında alanın I. Derecede Doğal Sit Alanı olduğu unutulmamalı ve sürdürülebilir çevre politikaları ışığında hareket edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Anonim, a. 'Gürün İlçesinin Konumu', Gürün Kaymakamlığı. <http://www.gurun.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 27-03-2015).
- Anonim, b. 'Gürün İlçesinde Nesli Tehlike Altında Olan Kuşlar ve Kelebekler', http://www.dogadernegi.org/userfiles/pagefiles/yayinlarimiz/09_DOGU_ANADOLU (Erişim Tarihi: 07-02-2014).
- Anonim, c. 'Sivas İlinin Nüfusu', <http://www.nufusu.com/il/sivas-nufusu> (Erişim Tarihi: 27-03-2015).
- Altınöz Ö., Tırlı A., Arslan Ö., E., 2014. Hamsilos Tabiat Parkı'nın Rekreasyon Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Journal of Recreation and Tourism Research* (Jrtr), 1 (1), 20-38.
- Bozkurt S., G., 2016a. Gürün (Sivas) ilçesinin rekreasyon kaynaklarının belirlenmesi ve değerlendirilmesi, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 66(1): 318-328.
- Bozkurt S., G., 2016b. Gürün (Sivas) ilçe merkezi biyotoplarının özellikleri ve haritalanması üzerine araştırmalar, , İstanbul Üniversitesi Fen bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Dönmez, E., 1998, "*Gövdeli Dağı (Sivas-Kayseri) florası*", Cumhuriyet Üniversitesi, Fen bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Sivas.
- Güleç S., 1990. Orman İçi Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması İçin Geliştirilen Bir Değerlendirme Yöntemi, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: A, 40 (2): 132-148.
- Günay F., 2012. Afyonkarahisar'ın Rekreasyon Alanları ve Faaliyetlerinin Turizm Talebine ve Konaklama Süresine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.
- Güneç H., 1995. Darende Ovası ve Gürün Çevresinin Fiziki Coğrafyası, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü (Basılmamış), Elazığ s.80-130.
- Hacıoğlu N., Gökdeniz A., Dinç Y., 2003. 'Boş Zaman ve Rekreasyon Kavramlarının Analizi'. İçinde A. Gökdeniz, (Ed.). Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi: Örnek Animasyon Uygulamaları. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Karakuş, Ş., 2009, "*Tohma vadisi (Gürün-Darende) florası*", İnönü Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Malatya.
- Karaküçük S., 2005. 'Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme', (5. Baskı), Ankara: Gazi Kitabevi.
- Orel D., F., Yavuz M., C., 2013. Rekreasyonel Turizmde Müşteri Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Pilot Çalışma, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(11):61-76.
- TÜİK, 2012. Tarım İstatistikleri Özeti. Türkiye İstatistik Kurumu, Gürün ilçesi adrese dayalı nüfus kayıt sistemi veri tabanı, Ankara.